

Naročnina mesečno
25 Din. za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/I/II

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996. 2994 in 2050

SCOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Nova pot naše agrarne politike

Vedno bolj čutimo tudi pri nas svetovno gospodarsko krizo. Zlasti pa je pri nas občutna agrarna kriza, ker smo v prvi vrsti agrarna država.

Najbolj je razvidna agrarna kriza iz nizkih cen kmetijskih proizvodov. Dočim so industrijski proizvodi padli v zadnjih dveh letih le bolj malo v ceni, je padec cen kmetijskih pridelkov izredno velik. Še septembra 1928 je značil indeks cen Narodne banke za kmetijske proizvode (brez živine in proizvodov 132, lani septembra je padel na 102.9, letos v septembri na 78. Istočasno je indeks industrijskih proizvodov nazadoval od 96 v septembri 1928 na 90.2 v septembri lani in na 78.2 v septembri letos. Cene kmetijskih pridelkov so danes znatno niže kakor pred vojno, seveda če vpoštevamo razvrednotenje dinara po vojni.

Padec cen je svetoven gospodarski pojav, ki ga v raznih državah bolj ali manj čutijo. Skušajo ga pač preprečiti z najrazličnejšimi ukrepi, ker ga smatra vsaka država za svoj problem. V Nemčiji zvišujejo carine, v Češkoslovaški ravno tako. Nadalje namerava Češkoslovaška vpeljati za mline obvezno meljavo domačega žita (70%), le 30% vsega žita za mletje se sme uvažati. Romunija daje izvozne premije. Agrarne države srednje Evrope se skušajo organizirati. Komaj je poteklo nekaj časa od konference v Ženevi za ukinjenje previsoke carinske zaščite, že je več držav zvišalo uvozne carine, pa je pričakovati še nadaljnje zvišanja.

Tudi pri nas smo v težkem položaju. V letih dobre letine nam čez domačo potrebo preostaja mnogo pšenice in koruze. Toda vedno težje je prodati te presežke. Uvozne države zvišujejo carine, industrijske države streme z uspehom za povodenje lastne kmetijske proizvodnje in tako se postavljajo našemu agrarnemu izvozu vedno večje ovire. Vse kaže, da bo težko vzdržati tekmo na svetovnem trgu z veliki agrarnimi državami. Računati pa seveda moramo s tem, da bo treba pretežke vsekakor prodati. Letos se izvoz ne razvija ugodno: v septembri smo izvozili samo 20.682 ton pšenice, lani pa 62.490 ton. Še večji pa je padec vrednosti izvoza.

Iz vseh teh razlogov je razumljivo stremljene, da si skušamo obdržati predvsem notranji trg, na katerem lahko dosežemo višje cene kot pri izvozu. V ta namen so zvišane uvozne carine za žito, koruzo, krompir, itd. Ta podvajite uvozne carine ima predvsem namen onemogočiti tuj uvoz k nam. Poročali smo že, da smo lani uvozili 19.326 ton koruze za 48.2 milj. Din, nadalje ovsu za 1.6, ječmena za 17.7 milj. Din. Koruza je prihajala iz severno ameriških Združenih držav v Dalmacijo. Pomislimo samo, kakšno dolgo pot je moral načrtiti, pa kako blizu so Dalmaciji žitnice naše države.

Druga posledica povišanja uvoznih carin pa bodo višje cene žita. Že sedaj so naše žitne cene nad svetovno paritetom. Vprašanje pa je, če bodo višje cene še v korist producentov. Ni nam znano, kakšne so zaloge v rokah producentov in koliko je že nakupila trgovina. Če so producenti svoje blago že prodali, potem ne bodo imeli od povišanja cen nikakega haska. Na drugi strani pa po meni zvišanje cen obremenitev našega konzuma, ki bo moral tako prispevati k reševanju kmetijske krize. Posebno bodo prizadeti naši kraji, ki bodo morali zadostiti svoji potrebi, ki znaša do 5000 vagonov letno, po višjih cenah.

Ta manipulacija žitnih cen bo sicer prinesla višje cene producentom in trgovini, na drugi strani pa škodo konzumu in o izvozu pri takih cenah ne bo govora.

Mislimo, da bi bilo istočasno v še večji meri potrebno, da se znižajo bremena, ki jih mora nositi naš kmet, pa tudi ves ostali konzum. Predvsem so tu naši karteli. Vedno čujemo o padanju cen kmetijskih pridelkov, na drugi strani pa se cene industrijskih izdelkov veliko počasneje znižujejo, če ne ostajajo n. pr. pri nekaterih predmetih celo neizprenjene. Že večkrat smo opozarjali na vsevkupnemu gospodarstvu škodljivo politiko kartelov. Vzemimo samo kartel sladkorovih tovarn. V tem kartelu sta tudi dve državni tovarni sladkorja. Vse tovarne spravljajo letno milijonske dobičke, pri tem pa plačujejo kmetom prav nizke cene za sladkorno peso. Poleg vsega tega pa je skoro ves kapital teh tovarn v inozemskih rokah in inozemski delničarji vlečejo težke milijone na dividenda. Tu bi bilo treba znižati ali trošarine, raje pa uvozne carine, da tako prisilimo sladkorne tovarne k znižanju cen. Tovarne tudi izvajajo v letih dobre kampanje sladkor v inozemstvo. Če ga izvajajo z dobičkom, potem bi bilo nujno potrebitno znižanje cen na domačem trgu. Če ga pa izvajajo z izgubo, plačujejo to izgubo naši konzumenti pri visokih cenah na notranjem trgu.

Pozdraviti pa moramo dejstvo, da je uvez prducijskih sredstev (strojev itd.), v kolikih ne izdelujemo v državi, prost. S tem pospešujemo našo obrto in industrijsko dejavnost, nadalje omogočamo nove investicije. V nasprotju s konzumnim blagom (manufaktura) ne pomeni uvoz produkcijskih sredstev samo enkratne obremenitve naše plačilne bilance, pač pa plodonosno naložbo, ker se z novimi stroji poveča naša domača produkcija in dosledno zmanjša uvoz.

Ministri na Sušaku

Gospodarske potrebe Sušaka in Gorskega Kotorja

Sušak, 4. nov. z. V zvezi s prihodom ministrov na Sušak je župan izdal proglašenje na meščane in jih pozval, da razobesijo zastave. V ponedeljek večer se je na kolodvoru ob prihodu ministrov zbrala množica ljudstva. Navzoči so bili delegati vseh oblasti in društiev iz Primorja.

Pri sprejemu je župan Ružič v kratkem govoru pozdravil ministre. Odgovoril mu je minister Sernec. Poleg Sernca so prišli ministri Preka, Maksimović, Demetrović in Švegel.

Odšli so na županovo stanovanje, kjer jim je bila prirejena večerja. Med večerjo je župan Ružič nadzravil Nj. Vel. kralju.

Danes ob 9 je bila v mestni posvetovalnici izredna slavnostna seja mestnega zastopstva. S te seje se je odpodal Nj. Vel. kralju in predsedniku vlade pozdravni brzovaj. Župan Ružič je pozdravil ministre in načlanske delegacije, ki je to prvih, da pride ljudstvo v stiku z ministri. Ker vlada želi, da bo poučena o potrebah ljudstva, zato pozdravlja ministre.

Nato je župan Ružič govoril o raznih potrebah mesta, posebno o potrebi, da Sušak prevzame položaj, ki ga je svoječasno imela Reka. Ministrom je priporočal rešitev raznih važnih mestnih vpra-

šanj: carinska skladišča, železniške zveze z Martinščico, ureditev bakarskega pristanišča, vprašanje zveze Slovenije z morjem, šolsko vprašanje, zgraditev socialnih stanovanj in zgradbo Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, poštnega poslopja in druge. Po govoru mestnega zastopnika Kolombe je govoril minister Juraj Demetrović, ki se je zahvalil za lep sprejem. Naglasil je, da so ministri prišli po kraljevi naredbi in mu bodo o vsem poročali.

Ob 11 je bila v kinu širša konferenca ministrov in delegatov iz občin sušaškega okraja. Za predsednika zborovanja je bil imenovan profesor Špinčić, ki je pozdravil ministre.

Prvi je govoril dr. Dinko Trinajstić. Banski svetnik Milan Banić je naglasil, kako je ljudstvo tega kraja spremlo novo stanje in se navdušeno izrazilo za Nj. Vel. kralja.

Župan Kraljevice Capponi je poudarjal potrebo ureditve ladjedelnice. V imenu Gorskega kotorja je govoril svetnik Steiner o gozdovih in domači lesni industriji. Banski svetnik Rivo Secchi iz Senja je navdušeno govoril o kraljevem aktu 6. januarja. Profesor Vuković je popolnil Steinerjev govor.

„Vse gre na bolje“

Zanimive izjave Neudorferja in Drinkoviča

Belgrad, 4. nov. m. Del ministrov je na svojem potovanju prišel v Bjelovar, kjer so bili zelo svečano sprejeti. V imenu prebivalstva je govorilo več oseb, nakar so imeli govor ministri Neudorfer, Kumanudi in Drinkovič. Posebno sta vzbudila pozornost govorova običnih ministrov, ki sta zelo značilna.

Minister brez portfelja Neudorfer je izvajal tole:

»Vsi veste, da sem bil član bivše Hrvatske seljačke stranke od njenega začetka in veste, kaj smo v tej stranki pomenili Sibenski, Preka in jaz. Počakali smo, da vidimo kak učinek bo imel manifest od 6. januarja in akt od 6. oktobra. Ko smo uvideli, da je edino prava pot, po kateri gremo in po kateri moremo iti, smo imeli toliko poguma, da smo prevzeli ta naš posel.

Sedeti v zapečku, zabavljati in psovati, to more vsakdo. Ne bomo dalje čakali. Rezultati bodo pokazali, da je to prava pot. Ne bo preteklo 20 let, ko bomo to doživeli. Zgodovina bo pokazala, kdo je imel prav. Ce je med Vami še kdo, ki misli, da to ni prava pot, ta je na način poti. Ta država je naša, za katere se moramo boriti in dati zanje svoje življenje. Ne dajte se varati po kakši zunanjosti akciji. Vse je laž. Čim sem se lotil tega posla, so prišli odpolnenci naših bivših prijateljev Stjepana Košutiča in so me prosili, da bi se Košutič in Krnjevič lahko vrnila v domovino. Pri tem moram izpovedati zelo grobo besedo: »Tej cengenščini se mora napraviti konec. Vi morate biti zavedni in iti po tistih potih, po katerih smo želi mi, to je govoriti se mora resnica. To kar mislimo, to smo Vam tudi od srca povedali. Sedaj so se razmene, hvala Bogu, obrnile na bolje...«

Mi ne govorimo skozi okno, mi ne lovimo kroglic, gremo med ljudstvo, da se poučimo o njegovih željah in težnjah. Mnogo je teh želj. Ministrski svet je na kraljevo zahteval sklenil, da gremo med ljudstvo in da ga čuemo.«

V nadaljnjem govoru je minister odgovarjal na razne aktualne vprašanja, ki so jih načrtovali.

Minister Kumanudi je v svojem govoru govoril o gospodarski krizi in o koraljih, ki jih je vlada podvzela o agrarni banki, o gozdarskem zakonu, o zboljšanju uprave, o izenačenju zakonov, o glavnih ciljih manifesta od 6. januarja in akta 3. oktobra.

Poslednji je govoril minister dr. Mate Drinkovič, ki je med drugim izvajal:

»Kot Hrvat, ki je vse svoje življenje delal za uresničitev hrvatskih ciljev, sem mnrena, da niso storili dobro tisti, ki niso prišli na to zborovanje. Vsakdo naj si zapomni, da ne prihajamo na ta zborovanje, da iščemo kako odobritev ali da iščemo in lovimo kakke krog-

lice. Kdor to misli, se moti. Prišli smo, da spoznamo želje in misli ljudstva, da bi na podlagi tega usmerili naše delovanje...«

Kraljevi program je izdelan v skladu z življenjem našega ljudstva. Ta program živi med ljudstvom od njegovega postanka. Hrvatska država, ki je segala od jugu do severa in bila v stiku z Madjari in Benečani, je moral podleči, država slavnih Nemanićev, ki je hotel izpeljati isto tak program, in se je razširila proti severu in zahodu, je prav tako moral podleči radi pritiska iz vzhoda. Tudi poskusi vseh naših plemen v središču našega naroda. Tvrčka, Dabišće, bratov Hrvatov, se prav tako niso mogli izpeljati. Vsi ti neuspehi prihajajo od tod, ker se noben del našega naroda ni mogel sam vpreti ne na sever, ne na vzhod, ne na zahod.

Današnja državna tvorba je potrebna za ohrano našega naroda. Brez naše skupnosti in brez skupnega delovanja ne more obstojati naša država, ker bi vsak poskus posameznih delov imel isti neuspeh, kakor pri naših prednikih. Zato je norost politika tistih, ki misijo, da bi mogli z način razdelitvijo uresničiti narodne ideale. Jugoslavija in jugoslovanstvo pomenita medsebojno podporo in istovetnost ciljev, edinstvo obrambe in skupnega napredka v sedanosti in bodočnosti.

Kot Hrvat sem sam ponosen, da sem delal kar sem mogel storiti za ustvaritev te države, za katero so mnogi v preteklosti delali... Radi tega smo vse, brez razlike imena, vere in poklica, hvaljevni kralju za manifest od 6. januarja in za dela, ki so se doslej ustvarila. Ce bi teh ne bilo, ne vem, kako in s kakšnimi sredstvi bi prišlo do pomirjenja in dela. Naša država je produkt stoljetja, prelite krv požrtvovalnih ljudi. Zato tisti, ki ne marajo ali nočajo sodelovati v delu na konolidaciji, grešijo proti sebi in svojemu ljudstvu.

Tisti, ki misijo, da bi se dalo stanje, ki se je ustvarilo s kraljevinom manifestom, spremeniti, se motijo. To stanje mora trajati do takrat, dokler vsi deli našega naroda in vsi kraji naše države ne bodo razumeli, da se je v tej državi uresničila velika Hrvatska in velika Srbija. To je naša skupna hiša, ki jo imamo vsi radi in ki jo bomo vse brez razlike branili. To je naša skupna hiša, v kateri se bo spoštovalo vse tisto, kar je dobro, spoštovali tudi ponos in delo, skupna hiša, v kateri bomo vsi enaki z istimi pravicami in dolžnostmi. To je prav jugoslovanstvo, ki nima nič skupnega z onim strankarskim jugoslovanstvom.

To smo Vam hoteli povedati, ne toliko radi Vas, ki ste prisotni, marče radi onih odsočnih in sicer zato, da jih prepričate, da se bo tisto, kar smo dejali, tudi uresničilo na korist in srečo države in slavo kralja. Slava ustvarja velike in močne države, močne na znotraj, ugledne na zunaj. Jaz verujem v Boga, da bo tudi to uspelo.«

Nato so bile prirejene živahne manifestacije Nj. V. kralju. Po končanem zborovanju so ministri potovali preko Zagreba v Belgrad.

Gospodarski položaj Bele krajin

Govor banskega svetnika g. Nemanjića v Karlovcu

V Karlovcu je pozdravil gg. ministre banski svetnik in bivši poslanec gosp. Nemanjić s sledenim nagovorom:

Gospodje ministri! Čast mi je, da Vas kot banski svetnik črnogorskega sreza najiskrene pozdravljam. Naš srez je s 3. oktobrom priključen savski banovini. Tu je tako imenovana Bela krajina. Preje nas je ločila Kolpa, sedaj nas mejijo Gorjanci. Bela krajina je bogata naravnih krasov, a njen gospodarski položaj je siromašen. Njen prebivalstvo se bavi z vsemi gospodarskimi panogami, največ z vinogradništvom, ki pa ne donaša zadnje čase nobenega dohodka zaradi težke vinogradniške krize. Da to krizo ublažimo, smo ustavili vinogradniško zadrugo in zgradili potreben klet, zanašajoč se na podpore države in banovine. Niti prve niti od druge nismo dobili ničesar.

Pozdraviti pa moramo dejstvo, da je uvez prducijskih sredstev (strojev itd.), v kolikih ne izdelujemo v državi, prost. S tem pospešujemo našo obrto in industrijsko dejavnost, nadalje omogočamo nove investicije. V nasprotju s konzumnim blagom (manufaktura) ne pomeni uvoz produkcijskih sredstev samo enkratne obremenitve naše plačilne bilance, pač pa plodonosno naložbo, ker se z novimi stroji poveča naša domača produkcija in dosledno zmanjša uvoz.

Zaradi tega prosimo gospoda kmetijskega ministra, da nam z izdatno podporo pomaga. Enako prosimo tudi kraljevo bansko upravo. Z zakonom se nam je zagotovila železniška zveza z morjem skozi poljansko dolino na Vrbovsko. Prosimo gospode ministre, da se za to zadevo zavzamejo in da se začne tudi tukaj z delom, kakor smo čitali o drugih progah, ki jih začeno graditi v najkrajšem času. Zelo nam je potrebna tudi železniška zveza Crnomelj–Severin. S tem bomo dobili ubogi domačini zasluzek, da ne bomo prodajali svojih moči tujemu kapitalu

Ukrajinci prosili papeža za pomoč

Vodilni ukrajinski politiki v jecti

Lvor, 4. novembra. ff. Politična policija je arestirala predsednika ukrajinskega parlamentarnega kluba dr. Levickega, nadalje poslanca dr. Martinčaka in glavnega urednika ukrajinskega lista »Djelo Mudrija. Radi bližnjih volitev se pripravljajo še strožje postopanje proti Ukrajincem in proti ukrajinski narodni stranki, kateri se grozi s procesom radi rovarenja proti državi.

Ukrajinski unijatski nadškof knez Sceptycki se je vrnil iz Varšave ne da bi bil sprejet od predsednika vlade maršala Pilsudskega. Visoki cerkveni knez nosi znake velike duševne utrujenosti, vendar na zunaj ne pokaže, da je položaj Ukrajincev postal brezupen. V prestolici je skušal prepričati vse odgovorne kroge o tragici, ki ga bo redilo nerazumevanje ukrajinskih teženj. Nikjer ni našel podpore. Ukrajinci so mu mislili prirediti veličasten sprejem, toda poljske oblasti so vsako zbiranjo preprečile. Naroda se je polastil obup.

Rim, 4. novembra. X. Iz vatikanskih krogov poroča, da so v Rimu živeči Ukrajinci brez razlike verske pripadnosti, torej katoliki in pravoslavni poslali na državno tajništvo spomenico o pregnanju Ukrajincev od strani poljske vlade. Spomenica je namenjena za papeža samega, ker so si Ukrajinci svetii, da je vsaka druga pomoč izključena. V spomenici naglašajo, da poleg civilnega prebivalstva tudi ukrajinska duhovština nosi posledice poljske strahovlade. Ljudstvo je bilo oropano ne samo pravice, ki jih osigura mednarodno pravo,

Šolsko vprašanje in katoličani

Šolsko vprašanje je eno najvažnejših za katoličane in vzbuja mnogo zanimanja ravno v sedanjem času, ko se v šolski zakonodaji v raznih državah vrše različne dalekosežne spremembe.

Na Angleškem je Sir Charles Trevelyan, minister za narodno vzgojo, predložil parlamentu načrt zakona, ki predvideva obvezni šolski pouk do izpolnjenega 15. leta. Ta reforma bo močno povečala stroške za vzdrževanje šolstva. Za javne šole je država pripravljena prispevati 60% odvišnjih stroškov, privatno šolstvo bi pa moralo ves povišek stroškov nositi popolnoma iz lastnih bremen. Angleški škofije so vložili energičen protest radi te neenakosti. V bistvu katoličani niso nasprotniki šolski reformi, ker odobravajo vsako izboljšanje ljudske vzgoje, toda ne morejo odobravati neenakih in očividno krivičnih bremen, ki jih misli vlada zvrniti na njih bremen. V spomenici pravijo škofje med drugim: Sveta Stolica zelo energično in brezizjemno poudarja sledeče načelo: Prva dolžnost in pravica vzgajati otroke pripada staršem. Po svobodnem pristanku staršev je šole pooblaščena, da vzgaja zaupane ji otroke. Država, ki je dolžna spoštovati svobodo svojih državljanov, je dolžna respektirati tudi svobodno odločitev roditeljev, da zaupajo svoje otroke javnim ali privavnim šolam. Kdo zaupa svoje otroke privatni šoli, se mu zato od sirani države ne smejo nalagati nikakva višja bremena.

V Češkoslovaški je šolski problem radi tega nekoliko komplikiran, ker vsi katoličani ne zagovarjajo iste taktike v obrambo šolskih pravic. Tudi se niso mogli do sedaj v tem pogledu zediniti. Vendar zahteva večina zidanje katoličkih šol, ki naj bi jih vzdrževala država. Seveda je urenjenje tega programa še precej daleč. Zato zahtevajo za enkrat katoličani samo izboljšanje verskega pouka v državnih šolah in večji vpliv vere na vzgojo mladine. Pristaši lajčnega in brezverskega šolstva se seveda tem zahtevam upirajo. Razen tega so češke katoličane tako vznemirile nekatere izjave prosvetnega ministra, iz katerih bi se dalo sklepati, da obstaja namera podržaviti verske šole na Slovaškem, ki so si jih Slovaki zgradili še pod Madjarsko in ki jih je deslej država podpirala z vsakoletnim, sicer tako malenkostnim zneskom. Češkoslovaški katoličani bi odpravo privavnih šol smatrali za casus belli. Slovaški škofje so ustanovili posebno organizacijo z naslovom »Apostolat za katoličko šolo« in so izdali posebno pastirsko pismo, v katerem vernikom pojasnjujejo odločilen pomen šolstva za versko življenje. Sklenilo se je tudi ustanoviti katoličko učiteljišče iz katerega bi izhajali dobiti katolički učitelji. Vrh tega se bo poglibil in razširil učni program na vseh osnovnih katoličkih šolah, da bodo v vsakem oziru na višku in popolnoma sposobne po kvaliteti konkurirati z državnim šolstvom.

Zelo skutno je šolsko vprašanje tudi na Grškem, kjer je nedavno vladna odredba hudo zadelo grško-katolike, ker zahteva, da smejo otroci grških državljanov obiskovati samo državne šole. Grško-katoličke šole so imele seveda učni jezik grški, za učitelje Grke in učni načrt, ki je bil odobren od grških šolskih oblasti. Posebna vladna komisija, ki je obiskala vse grško-katoličke privatne šole je moralna ugotoviti, da v vsakem oziru ustrezajo državnim šolskim zahtevam. Bile pa so kljub temu zaprte vse privatne šole, čes, da stope pod vplivom »tujih sil«, kar naj bi bil Vatikan! Na protest sv. Stolice, ki ga je vložil atenski nadškof Filippucci je vlada odgovorila, da so bili njeni ukrepi potrebeni, da se zaščiti nacionalni helenški duh! Grški episkopat je nato dokazal, da se vrši vzgoja popolnoma po vladnih smernicah in v izrazito nacionalnem duhu, kar je potrdila tudi omenjena komisija. Edina razlika je vera, kar bi pa države, ki proglaša enakopravnost vseh ver in ne priznava tako zvane državne religije, ne smelo ovirati.

V vatikanskih krogih sodijo — kar smo pojasnili tudi v »Slovencu« — da je ves boj insceniran od voditeljev grške pravoslavne cerkve, ki se ne boje protinardne propagande, ki je itak dočela nemogoča in izključena pač pa visokega ugleda in odličnosti grško-katoličkega šolstva, ki ga je v veliki meri vodila francoska misionska šolska družba.

ampak celo onih, ki izvirajo iz božjega prava. Vse ukrajinske prosvetne in gospodarske ustanove so bile porušene. Edini, ki imajo od tega dobitek, so boljševiški propagatorji, ki trosijo nezadovoljnost in v splošnem obupnem stanju, v katerem se narod nahaja, lovijo svoje žrtve. Boljševizem, ki je največji nasprotnik krščanstva, se sedaj predstavlja kot zagovornik in sicer kot edini zagovornik ukrajinskega ljudstva. Vsi drugi molitvi, svetovni tisk ne poroča o preganjanju, ki se vrši v sredini Evrope. Okrog ukrajinskega vprašanja se je napravila umetna tisina kot svoje dne okrog izumiranja armenskega naroda. Posredovanje Vaše svetosti pri poljski vladi v prilog Ukrajincev bi morda imelo ta uspeh, da se enkrat napravi konec samoljubnemu grozdejstvu, katere povzročajo poljski vojaki med Ukrajincem, morda celo brez vednosti centralne vlade.

V Vatikanu ne poročajo, kakšne korake namerava Sveta Stolica ukrnuti v prilog te spomenice. Diplomatski krogi pri Sveti Stolici pa so mnenja, da bo tudi tokrat najvišja moralna oblast sveta povzdignila svoj glas, kadar hitro bo zvedela, da so šlovesanske pravice teptane.

Varšava, 4. novembra. II. Na zunanjem ministru so bili oficijno obveščeni o neki spomenici, katero so v inozemstvu bivajoči Ukrajinci poslali na Sveti Stolico. Poljski vladni je zelo neprijetno, da je ukrajinsko vprašanje dobilo mednaroden značaj, še bolj pa, da so postali nani pozorni katolički krogi vsega sveta, ki so vedno vi-

deli v Poljski katoličko državo in zaščitnico zahodne Evrope pred brezbožnim boljševizmom. V nekaterih krogih zelo očitajo maršalu Pilsudskemu, da ni hotel niti sprejet nadškofa Sceptyczyga. Poljska se ima mnogo zahvaliti maršalu Pilsudskemu, toda njemu manjka takoj sodijo, pravilne razsodnosti in težavnih položajih. Ako bi se pred desetimi leti ne bil podvrgel nasvetom francoskega generala Weyganda, bi Poljske danes ne bilo, in če se danes ne bo pustil svelovati, zna Ukrajina postati grobok poljske države. Isti krogi tudi ne odobravajo politike, katera se izvršuje v Galiciji zozidrom na volitni boj. V Pfemusu, Sviencjanu, Koninu, Stanislavovu in Lvovu so bile umišljene ukrajinske volilne liste. Ta pritisk bo prisilil Ukrajincev v pasljivo politično življenje in, kar je mnogo hujše, do tega, da si bodo iskali zaveznikov, kjer koli jih bodo dobili.

Iz nepotrijevnih virov se čuje, da se je nedavno mudil v Varšavi visoki cerkveni knez, katerega je poslala v poljsko prestolico francoska vlada, da vpliva pomirjevalno. Taka misija se zdi mogoča, ker bi ne bila prva v zgodovini zadnjih deset let (potovanje Škofa Baudrillarda v Prago leta 1922. — op. ured.) in ker ima Francija interes na tem, da ostane Poljska močna in konsolidirana. V slučaju, da bi se spustila v kakšne avanture, bi Franciji brez dvoma zmagalna sedaj že slaba stružja, ki svetuje zvezzo z Nemčijo in izobčenje Poljske iz interesnega kroga francoske zunanje politike.

Nemčija bo znižala davke

Velik gospodarski govor kanclerja Brüninga

Berlin, 4. okt. as. V nemškem državnem zboru je imel danes državni kancler dr. Brüning veliki govor, v katerem je navajal: Inozemstvo, pa tudi tuzemstvo, posebno pa nemško gospodarstvo, je pričakovalo, da bo nemški finančni program stopil v veljavo v najkrajšem času. Del brezposelnosti v Nemčiji je pripisovali krizi zaupanja. V vseh delih Nemčije so pripravljeni ustvariti možnosti za nove kredite, samo če bi se vedelo, da se more finančni program vlade tudi izvršiti. Na vsak način se mora prepričati, da bi se nemški narod in nemško gospodarstvo sedaj udajalo razpoloženju, ki se ne strinja z delovanjem za rešitev Nemčije. Radi popolnoma spremenjenih gospodarsko-političnih razmer mora Nemčija stremeti za tem, da doseže priključitev k sve-

tovnemu gospodarstvu. Marsikater reči, ki so za Prusijo lahkega značaja, so težavne za južne dele Nemčije. Najvažnejša stvar pa ostane znižanje gospodarskih cen, predvsem pa znižanje cen za živila in za predmete male trgovine. V to svrhu namerava vlada znižati realne davke. Tudi je potrebno, prevesti politiko za zgradbo stanovanjskih hiš od državnega na čisto privatno gospodarstvo. Za to svrhu so potrebne odredbe vlade, ki naj podpirajo znižanje najemnin. V tem pogledu je najvažnejšje vprašanje uradniških plač. Vlada je pripravljena, da bo mogla svoj program ureniti v najkrajšem času. Tudi iz govora delovnega ministra dr. Stegerwalda je bilo razbrati optimistično razpoloženje vlade. Dr. Stegerwald računa s tem, da brezposelnost v l. 1931 ne bo narastla.

Nov režim v Romuniji

Senzacionelna odkritja londonskega »Times« — Kralj Karol za odpravo političnih strank

London, 4. novembra. os. »Times« poročajo od svojega balkanskoga poročevalca v Bukarešti zelo zanimiva odkritja, ki še niso bila do sedaj znana politični javnosti niti doma niti v tujini in ki bodo brez dvoma vzbudila gorenje zanimanja po vseh zunanjih ministrstvih v Evropi. »Times« pišejo, da si je Karel že natančno izdelal načrt za način vlade, katero namerava vpeljati izza časa, ko je kot emigrant bil v inozemstvu. Tako je med drugim spoznal, da so pol. stranke naprek pri Romuniji najbolj kvarljive. Njegov cilj je torej bil zbrati najbolj vidne osebnosti v romunskem političnem življenju, jih poklicati v vlado ter jih tam prisiliti, da pozabijo na svoje strankarsko obeležje. Ko se je vrnil v Romunijo, je spoznal, da je položaj še mnogo slabši kot si ga je v tujini predstavljalo. Zato nima nikake vrednosti, življenske cene so zelo visoke, romunski kmet je na robu propada in če se ne bo takoj kaj ukenilo, bo prišla kriza, ki zavira Romunijo pretresi v najglobljih temeljih.

Kralj Karel ne veruje, da bi se sinajske ideje, katere predlagajo mednarodno sodelovanje poljedelskih držav, v bližini bodočnosti urenile. On pričakuje hitrejše odpomoči od začenja davkov in od cenzur poljedelskih kreditov. To pomeni pa, da se bo moral državni proračun skrčiti z brutalno silo. Vlada mora odsloviti najmanj tretjino svojega uradništva. Takega ukrepa pa ne bo storila nobena vlada, ki sliči na strankarskih organizacijah. Kar se pa tiče poljedelskih kreditov, so seveda odvisni od inozemskega posojila. Inozemstvo pa nima zaupanja v slabo vlade, katere stranke premetavajo po svoji ljubi volji. Zato je kralj prišel do zaključka, da je boljše, da strankarsko življenje za enkrat preneha. Kralj Karel je najprej poskusil svojo srečo z Manuijem. Toda ta vladarju ni hotel slediti. Istotako so se liberalci pod vodstvom Vin-

tile Bratianu postavili v neko bladno rezervo na pram vladarju. Koncentracija vodilnih politikov torej ni bila mogoča, dokler je Manu in vladni. Manu je to tudi utrlil in rajši kakor da bi ga vrgli iz vlade, je odstopil sam, ne, kakor pišejo »Times«, da bi izginil iz političnega življenja, ampak da bo lažje skočil iz zasede. Medtem se je položaj od dne do dne slabšal. Vajda Vojvod, prijatelj Manuijev, se je pokazal nezanesljivega kot notranji minister, ker ni mogel prepričati krvavih nemirov, ki so se dogajali v Besarabiji. Zeleznicne, katere je vodil drugi prijatelj Manuijev, Vindringhin, so kazale vsak dan večji deficit. Slednji je kralj dobil iz Pariza obvestilo, da Manu ne uživa zaupanja z padnjevropskih bankirjev. Kralj je poskušal pridobiti zase ministra Mihalakie, toda zman. Oktobra meseca je Manu zaprosil za audienco v Sinaji in ko se je vračal od kralja, so vsi vedeli, da ne bo več dolgo vladal. Dva dni pozneje je predložil svojo demisijo. Iz tega sledi, da se je kralju med tem posrečilo pritegniti nase Mahalaže, ter tako razrušiti Manuijev vpliv v stranki. Pot je bila očiščena, kralj je lahko nadaljeval svoje delo v smislu prvotnega načrta. Vsekakor izgleda, da kralj samo čaka ugodnega trenutka, da pokliče na čelo svoje vlade poslanika v Londonu Titulescu, ki ne pripada nobeni stranki in ki bi sestavil vlado brez sodelovanja kake stranke.

Sedaj je že vlada v Romuniji navezana na parlament. Jutri se bo svobodila strankarska vpliva tudi dejansko in Romunija bo poskusila s pomočjo novega režima rešiti najvažnejše vprašanja, ki jo tlačijo. »Times« pristavlja, da na klub temu v Romuniji še ni vse zrelo za brezparlamentarni režim, ker Manu ni bil nikdar poražen in ker vse pričakuje, kdaj se bo zopet vrnil nazaj na politično arenou.

Zasedanje francoskega parlamenta

Pariz, 4. nov. as. Velika zunanjepolitična dežela na jesenskem zasedanju francoske poslane zbornice bo razpravljala, sodeč po vloženih interpelacijah, predvsem o vprašanju revizije mirovnih pogodb. Danes je pred to razpravo čitali v francoskih listih veliko debato, v kateri posebno oficilni »Petit Parisien« neglaša veliko nevarnost francoskega žrtev za razoroževanje. List naglaša, da je francoska vojska reducirana že za 50% v razmerju s predvojnim časom. Namesto 810.000 mož na Francija sedaj pod orožjem 522.000 mož, od teh 205.000 v kolonijah. Vojsko brodovje se je reduciralo za 25%. Večje redukcije z ozirom na negotost in zamotane razmere v Evropi, posebno pa na težkoče z Italijo in Nemčijo, niso mogoče.

Pariz, 4. novembra. as. Današnja seja je bila otvorjena z običajnimi ceremonijami. Poslanec Bourisson je prečital seznam vloženih interpelacij

ran od voditeljev grške pravoslavne cerkve, ki se ne boje protinardne propagande, ki je itak dočela nemogoča in izključena pač pa visokega ugleda in odličnosti grško-katoličkega šolstva, ki ga je v veliki meri vodila francoska misionska šolska družba.

in je ministrski predsednik Tardieu na stavljeno vprašanje iz avil, da bo vlada smatrala interpelacije glede zunanjega politika in za zrakoplovstvo za nujne ter da bo takoj nanje odgovorila. Obenem pa je predlagal, da se seje odgovore do srede. Desna je bila za tako odgovor. Z levo pa je glasovala vsa Loucheurjeva skupina in več članov centra, ki spada tudi v Tardieujevo koalicijo. Poslanec Bouillon je izjavil, da ni pripravljen na temeljitev svoje interpelacije, ker je pustil spise doma in brez njih ne more govoriti. Slično izjavilo podal tudi prihodnji interpelant Marinove skupine Scapini. Radikalni socialist Albert je izjavil, da je v prav enakem položaju, kakor njegova predgovornica, da se pa z ozirom na resnost položaja ne bo braniti z izgovori. V svojem govoru je ostro kritiziral zunanjepolitično dvoumnost levice, ki je pri vseh glasovanjih nastopal za Briandovo zunano politiko.

Devalvacija lire?

Pariz, 4. novembra. as. »L'Information financière« objavlja govorice, po katerih namerava Mussolini z ozirom na gospodarsko krizo v Italiji devalorizirati italijansko liro. Novi stabilizacijski kurz lire naj bi bil enak francoskemu franku.

Napad na fašističnega podčastnika

Trst, 4. nov. z. Preteklo noč je bil napaden pri vasi Log podčastnik milice Corretti, ki se je prej imenoval Kuret. Vsi fašistični listi pišejo o tem napadu zelo obširno in naglašajo, da so ta napad izvršile slovenske teroristične organizacije in sicer na istem mestu, kjer je bil lani v decembru Kuret že napaden. Listi naglašajo, da se je napad izvršil po istih metodah, po katerih se je izvršil napad na Sottosanijo. Iz tega razloga pišejo, da je napad izvršila ista slovenska teroristična organizacija.

O napadu samem so znane še sledeče podrobnosti: Kuret se je z družino podkal